

νὰ τὸν ἐκδικῆθῃ δεινῶς. « Ἀγαπῶ τὴν Δόναν Μαρί-
κίταν, » ἔλεγεν ὁ Διέγος « καὶ μισῶ τὸν Δὸν Ἀλβάρ-
ρον, ὡς ἀμοιβὴν τῆς συμπτῆσεώς μου δὲν ἀπαιτῶ,
εἰμὴ ἀπόλυτον ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν δύο τούτων. » —
« Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι ἀδελφέ μου, » εἶπεν ὁ Παῦλος,
« ὅταν φθάσῃ ὁ κατάλληλος καιρὸς θὰ τὸ διακηρύ-
ξω εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ κανεὶς τῶν συνεταίρων
δὲν θέλει σοῦ ἀφαιρέσει τὰ ἐπὶ τῶν δύο τούτων προ-
σώπων δικαιώματά σου. » — « Ἀγωνεῖν, λοιπόν, »
εἶπεν ὁ Διέγος, « εἶμαι εἰς τὰς διαταγὰς σου ἕως
καὶ ἐκδίκησις εἶναι τὸ σύνθημά μου. » — « Ἰσπανία
δὲ καὶ δόξα τὸ ἰδικόν μας, » ἀπεκρίθη ὁ στρατηγὸς
τῶν Βαρτουλεϊρων.

Μετὰ ταῦτα συνεκάλυψε τοὺς συνωμότες, καὶ πε-
ριστοιχισμένος ὑπὸ τοῦ Ζωρράστρωνος καὶ τῶν λοι-
πῶν ἀξιωματικῶν του ἐξεφώνησεν εἰς ἐπήκοον πάν-
των. « Ἀδελφοί! ὁ Διέγος Τουδίλλας ὁ Ταυρομάχος
θέλει δώσει τὸν ὄρκον τῆς πίστεως. » Τότε ὁ Διέγος
ἐπρόφερε μεγαλοφώνως τὸν ὄρκον. « Ὁμνύω νὰ ἀγω-
νισθῶ καθ' ὅποιανδήποτε περίστασιν μέχρις αἵμα-
τος ὑπὲρ τοῦ Ἰσπανικοῦ ἔθνους καὶ τῆς σωτηρίας τῶν
καταδυναστευομένων ὁμογενῶν μου· ὁμνύω νὰ ὑπα-
κούω εἰς τοὺς στρατηγοὺς, νὰ φυλάξω πίστιν εἰς τὸν
ἱερὸν δεσμὸν μας, καὶ ἄκραν σιωπὴν ἐν περιπτώσει,
καθ' ἣν ἤθελα συλληφθῇ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν μας. » Τότε ἐ-
φώναζεν ὁ στρατηγὸς Γούγγης. « Ἀπὸ τοῦδε συνε-
ταῖροι, θέλετε ἀναγνώρισις τὸν Διέγον Τουδίλλαν ὡς
τὸν ἀνώτατον ἀξιωματικὸν τοῦ ἱππικοῦ μας. Ἀπὸ
τοῦδε ὁ Διέγος κατέχει τὴν τρίτην θέσιν μετ' ἐμὲ τὸν
γενικὸν στρατηγὸν σας, καὶ μετὰ τὸν Ζωρράστρωνα. »
Οὕτως εἰπὼν διέλυσε τὸν σύλλογον· οἱ συνωμότες
ἀνεχώρησαν, καὶ ἔμειναν εἰς τὴν αἴθουσαν μόναι οἱ
δύο ἀδελφοί.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΤΗΣ

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ.

(Συνέχεια. Ἰδε Φυλλ. ΟΔ').

—ο—

Οἱ Ταυρικοὶ λοιπόν, ἐπὶ ψιλῷ μόνον ὀνόματι ὄντες
ὑπῆκοοι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπικρατείας, κα-
τῶρθωσαν παρομοίως νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀνεξαρτη-
σίαν των καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀδιακόπως εἰσβάλλοντα
ξένα ἔθνη. Περὶ τῶν ἐπιδρομῶν τούτων μᾶς πληροφο-
ροῦν πρὸ πάντων οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι. Πρῶτοι
μὲν οἱ Γότθοι κατέκλυσαν ὅλην τὴν Χερσονήσον περὶ
τὰ τέλη τῆς 4 ἑκατονταετηρίδος, καὶ τῷ ὄντι ὑπῆρ-
ξαν οἱ ἐπικινδυνότατοι ἐχθροί. Ἀλλὰ τὸ ἀσυγκρίτοι

λόγῳ περισσότερον μέρος αὐτῶν μετ' αὐτὸν πολὺ ἀνε-
χώρησεν ἐκουσίως εἰς τὴν Ἰταλίαν, οἱ δὲ ἐναπολειφθέν-
τες, ὀλίγιστοι τὸν ἀριθμὸν, διαμείναντες εἰς τὸ εἰρημέ-
νον Δίον, προϊόντος τοῦ χρόνου, συνεχωνεύθησαν ἐν-
τελῶς μετ' οὓς Ἕλληνας 10). Καθὸ δὲ χριστιανοὶ τὴν
ὁμολογίαν, ἔλαβον, ὡς καὶ οἱ Ταυροέλληνες, ἱερεῖς
ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ὅθεν μία τῶν ἀρχιεπισκοπῶν τῆς
Ταυρικῆς ἐκλήθη Γοτθία, ὄνομα τὸ ὁποῖον διατη-
ρήθη μέχρι τῆς 18 ἑκατονταετηρίδος διὰ τὴν ἐκκλη-
σιαστικὴν, ἀλλ' ὄχι διὰ τὴν πολιτικὴν ἢ ἐθνικὴν δύ-
ναμιν του 11). Τὰ ἔγνη τούτων τῶν κατακτητῶν
ἠκολούθησαν ἄλλοι βάρβαροι, οἵτινες κατ' ἀρχὰς δὲν
διετάραζαν ἐπὶ πολὺ τοὺς ἀρχαίους κατοίκους, εὐτυ-
χῶς ἀντιπαλαίσκεντας. Ὅταν οἱ Τούρκοι πρῶτον ἀ-
νεράνησαν, ἐπὶ τοῦ Τιβερίου, μετὰ στόλον εἰς τὸν Πόν-
τον πολιορκούντες τὴν Χερσῶνα, αὐτοὺς ἐνίκησαν
πρῶτοι οἱ χερσονήσιοι καὶ, ὡς φαίνεται, διεσκέδασαν
παντελῶς, διότι ἐκτοτε ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὁ λαὸς
οὗτος ἐφοβήθη τὴν Εὐρώπην. Συγχρόνως οἱ Ἀβάραι,
ὑμόφυλον γένος τῶν Τούρκων, κατέτχον τὰς ἀρ-
κτώας πεδιάδας ἐπὶ τῇ θαλάσῃ καὶ ἐπέεζον τοὺς
Σλάβους, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἀνεχώρησαν πρὸς τὰς δυτικὰς
χώρας, χωρὶς νὰ βλάψωσι τὴν Ταυρικὴν. Μετὰ τού-
τους εἰσῆλθον οἱ Χαζάροι, ὑποτάξαντες δὲ καὶ ἄλλας
χώρας, καὶ τὰ ὑπαίθρα τῆς Χερσονήσου, καὶ προσέτι
ἐννέα Κλήματα « ἐξ ὧν » κατὰ τὸν Πορφυρογέννη-
ταν « πᾶσα ζωὴ καὶ ἀφθονία τῆς Χαζαρίας κατέ-
στηκεν, » διετέλεσαν μὲν ἐπὶ πλεῖστον εἰρηνι-
κῶς πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ἐπὶ τέλους ὁμως, τῆς
προσποικτικῆς φιλίας εἰς ἐχθρὰν ἐμφανῆ περιελθούσης,
κατεδάμασεν αὐτοὺς Βασίλειος ὁ δευτέρως, σενεργίᾳ
τῶν Σλάβων. Ἀλλὰ οἱ κίνδυνοι αὐξάνουσι βαθμη-
δόν. Ἀπὸ μὲν τοὺς Πατζινακίτας, οἵτινες ἐκυρίευσαν
ὅλον τὸν ῥοῦν τοῦ Βορυσθένους, ἀπὸ τὰ πλησίον τοῦ
Κιοβίου μέχρι τῆς θαλάσσης, ἂν καὶ δὲν εἶχον πώποτε
μονίμους εἰς τὴν Ταυρικὴν ἀποικίσεις, οἱ Ἕλληνες ἐ-
παθον ἄλλως, διότι τὸ ἰδιωφελὲς τοῦτο ἔθνος ἐμπό-
δισε καὶ τὴν ἐμπορίαν μετ' οὓς Ῥώσους καὶ τὴν ἀ-
λίευσιν εἰς τὸν ποταμὸν. Ὑπὸ δὲ τῶν Κωμάγων,
δικαδεξαμένων κατὰ τὸν 12 αἰῶνα τοὺς Πατζινακί-
τας, ἠναγκάσθησαν, ὡς λέγει ὁ Ῥουβρίκιος 12), ὄχι
μόνον αἱ πόλεις, ἀλλὰ καὶ τὰ φρούρια καὶ αἱ κῶμαι
νὰ πληρώνωσι δασμὸν. Εἶνε ὁμως φανερόν, ὅτι ὅλαι
αὗται αἱ εἰσβολαὶ δὲν εἶχον οὐσιωδεστέρας τινας συνε-
πείας μήτε διὰ τὰ ἐθνικὰ στοιχεῖα, μήτε διὰ τὴν
πολιτείαν τῶν Ταυροελλήνων. Ἀλλὰ ἐπλησίαζον αἱ
καταστρεπτικαὶ θύελλαι.

Τὰ ἀναρίθμητα Μογγολικο-Ταταρικά τοῦ Τζιγγις-
Χάνου στίφη ὑπερβαίνουν τὰ ὅρια τῆς Εὐρώπης. Ὁ
ἔργονος αὐτοῦ, Βάτου, ἐκπαλεῖ τὴν τότε ὑπὸ πα-
λαρχίας ἐξησθενημένην Ῥωσσίαν. Αἱ διάφοροι ἡγε-
μονίαι, πᾶσαι ὁμοῦ κινδυνεύουσai, συμμαχοῦσι μὲν

10) Παράβ. τὰ τῆς σημειώσεως 8.

11) Παρομοίως ἀπαντῶμεν καὶ ἓνα Λατῖνον τῆς Χερ-
σῶνος ἐπίσκοπον ἐν τῷ ἔτει 1654, μολοντί ἡ πόλις τότε
δὲν ὑπῆρχε πλέον. Ἰδε τοῦ κατωτέρω, ἐν τῇ σημ. 14, ἀνα-
φερθέντος βιβλίου τοῦ Λεκιεβίτου, Τόμ. I. σελ. 1330.
12) Ἰδε τὰ εἰς τὴν σημ. 9 ἀνήκοντα.

πρὸς ἀλλήλους, νικῶνται δὲ κατὰ κράτος. Συνέζη τοῦτο τῷ ἔτει 1223, ἐν τῇ παρὰ τῷ ποταμῷ Κάλκᾳ μάχῃ, ἐν χώρᾳ ὅπου, μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἑκατονταετηρίδων, θέλομεν εὖρεϊ ἀπογόνους τῶν Ταυροελλήνων 13). Ἀμέσως τότε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ῥωσσίας ὑπετάχθη τῇ δεινῇ τοῦ Χρυσοῦ Ὀρδίου δεσποτείᾳ, καὶ ἐν τῷ ἅμα προσδιωρίσθησαν αἱ τὴν χαι καὶ τῆς Ταυρικῆς.

Οἱ Τατάροι εἰσῆλθόν εἰς τὴν χερσόνησον οὐχὶ μὲν ἀθρόοι καὶ διὰ μιᾶς, ἀλλὰ σποράδην, κατὰ μικρὰς συμμορίας, δυναμένας ἐν τοσοῦτῳ νὰ τρέψωσιν εἰς φυγὴν καὶ ὀλεθρον τοὺς Κωμάνους. Ἀπαντήσαντες δὲ τοὺς Ἑλλήνας ἐδειξάν διισταγμὸν τινα καὶ ὄκνον· ἐξεπλάγησαν, φαίνεται, βλέποντες τὰ πολλὰ περιτειχίσματα τῶν. Κατοικοῦντες πρότερον τὰ πεδινὰ τῆς Ἀσίας, δὲν ἐγνώριζον ἀκόμη τὰ πλεονεκτήματα τῶν ὀρεινῶν καὶ παραλίων χωρῶν. Ταύτας λοιπὸν ἀφῆσαντες ἐπὶ λύτροις εἰς τοὺς Ἑλλήνας, ἤρκεσθησαν μὲ τὴν στέππαν καὶ τὴν μεσογαίαν, κτίσαντες ἐκεῖ τὰς μητροπόλεις τῶν, πρῶτον μὲν τὸ εἰς τὰ χρονικά τῶν ἀνατολικῶν περίφημον Κρίμιον, τοῦ ὁποῦ οὗ ὅλη ἡ χερσόνησος ἐγένετο ὁμώνυμος, ἔπειτα δὲ, περὶ τὰ μέσα τῆς 15 ἑκατονταετηρίδος, τὴν Βαχτισαράϊαν.

Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἄλλο τι σύγχρονον συμβῶν ἐφάνη μᾶλλον ἐπικίνδυνον διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ταυροελλήνων. Ἀμα ἡ Κωνσταντινούπολις ἐπέσειν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Σταυροφόρων, ἤρχισαν καὶ ἐνοπλῆ ἐμπορικὰ ναυτικὰ τῆς Βενετίας καὶ τῆς Γένουας νὰ πλέωσι τὸν Πόντον. Ἡ ἐμπορία ἡ πάντοτε ἰδιοτελής, ἦτο ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ βάρβαρος, φέρουσα προσέτι πολυεμεκὴν στολήν.

Οἱ Βενετοὶ ἀπεύθυνον τὰ ἱστία τῶν εἰς τὰ ἐκατέρωθεν τοῦ στόματος τῆς Μαιώτιδος καὶ μάλιστα πρὸς τὴν καρποφόρον ἐφίαν πλευρὰν τῆς Ταυρικῆς, τὴν περὶ τὸν Βόσπορον. Ἄν ἐσώζοντο τότε ἀκόμη ἢ ὄχι αἱ κῶμαι καὶ πόλεις, ὅσας ὁ Στράβων καὶ οἱ Περίπλοι ἀναφέρουσι μεταξὺ τῆς Θεοδοσίας καὶ τοῦ Παντικαπαίου, ἀγνοοῦμεν· ὑπῆρχεν ὅμως τοῦλάχιστον ἡ ἐπίσημος βασιλεύουσα τοῦ Μιθριδάτου. Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης γίνεται συχνάκις μνεία, ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, περὶ τοῦ Βοσπόρου, μετέπειτα δὲ πολλὰ σπανίως. Ἠξεύρομεν ὅμως, ὅτι οἱ προηγούμενοι αὐτοκράτορες, ἐπειδὴ ἡ πόλις, ὡς καιμένη εἰς τὰ τῶν βαρβάρων μεθόρια, πολλάκις ἐπαθεν ἐφόδους, ἡσφάλιζον αὐτὴν (καθὼς ἄλλοτε οἱ Μιλήσιοι καὶ οἱ Βοσποριανοὶ βασιλεῖς) διὰ ἰσχυρῶν ἐπιτειχισμάτων. Ἀναφέρονται καὶ ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου τοῦ Βιελιοθηκαρίου καὶ ἄλλων, ἴδιοι τινες Ἀρχηγοί. Ἦτο δὲ ὁ Βόσπορος ἔδρα ἀρχιεπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν Ἑλλήνων 14) καὶ εἶχε πολλοὺς ὡραίους ναυτοὺς, ἐξ ὧν ὁ τοῦ ἀγίου Προδρόμου εἶνε εἰσέτι ἐν χρήσει καὶ τιμῇ. Ἀποδάντων δὲ εἰς τὰ παραλία τῆς Ταυρικῆς τῶν Ἰταλῶν, ἐσυστήθη καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία

καὶ ἀλλαγῇ καὶ εἰς τὸν Βόσπορον. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν Βενετῶν εἴτε ἐν γένει κατὰ τὸν Εὐξείνιον, εἴτε ἰδίως ὡς πρὸς τὰ ἀρχαιότερα αὐτοῦ καταστήματα τῶν Ἑλλήνων, ἀμειβομένη κατὰ τὸ παρὸν ἀκριβεστέρων πληροφοριῶν, ἐλπίζομεν ὅμως τοιαύτας μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἐρευνῶν, αἵτινες νεωστὶ συνήχθησαν ὑπὸ περιτγῆτων τινῶν Ῥώσων ἀπὸ τῶν ἀρχείων τῆς Ἰταλίας. Τοῦτο δὲ εἶνε βέβαιον, ὅτι ὁ Βόσπορος, καταληγθεὶς ὑπὸ τῶν δυτικῶν, ἀπώλεσεν ὡς πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν τὴν βαρύτητά του, μέχρις οὗ βραδύτερον, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, ἀπρωτόδοκῆτως ἀναλαμβάνει αὐτὴν πάλιν, φέρων τότε τὸ Ῥωσσικὸν ὄνομα Κέρτζ 15).

Αἱ τῶν Γενουτῶν κατὰ τῆς Ταυρικῆς πράξεις εἶνε μᾶλλον γνωσταί. Οὗτοι, ἰσχυρογνώμονες ἅμα καὶ φιλοκερδεῖς, δὲν ἐφείσθησαν οὐδὲ πανουργιῶν, οὐδ' ἐχθροπραξιῶν, ἕως ὅτου ἐσφετερίσθησαν τὸ μονοπώλιον τῆς Ποντικῆς ἐμπορίας. Κατ' ἀρχὰς συχνὰ ἠναγκασμένοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Βενετῶν νὰ ὑποχωρῶσιν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ τῶν. Περί τὰ τέλη τῆς 13 ἑκατονταετηρίδος τοὺς βλέπομεν κατέχοντας τὴν πρότερον μὲν περίφημον, ἀλλ' ἤδη ἐπὶ τοῦ Ἀνωνύμου περίπλου ἐκβαρβαρωθεῖσαν καὶ ἔπειτα ὁλως ἀμνημόνευτον Θεοδοσίαν, ἥτις ἔκτοτε μετονομάζεται Καφᾶ 16). καὶ ἐγείνατο τὸ πρωτόθρονον τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐμπορείαν, ὅθεν καὶ ἐκαλεῖτο ἡ Μικρὰ Κωνσταντινούπολις. Προς τοῦτοις «ὄνειροπωλοῦντες,» ὡς ἐκφράζεται ὁ Νικηφόρος Γρηγοράς, τὴν τῆς ὅλης θαλάσσης ἡγεμονίαν καὶ διασφετεριζόμενοι πρῶτον τὸν Εὐξείνιον Πόντον, διὰ τὰ ἐκεῖθεν κέρδη, οὐ μόνον Βυζαντίοις ἐπέταττον ἡγεμονικῶς ἤδη καὶ πολλῶ τῷ θράσει ῥέοντες, ἀπέχεσθαι τῆς Μαιώτιδος καὶ Τανάϊδος, ἔτι τε Χερσῶνος καὶ ὅσα τῶν Σκυθῶν ὑπὲρ τὸν Ἰστρον παραλίας ἐστὶ χωρὶς περιπλέοντας ἐμπορεύεσθαι, πλὴν ἢ ὅπῃ ἂν ἐξ αὐτῶν τὸ ἐνδόσιμον εἴη· ἀλλὰ καὶ Βενετικούς αὐτοὺς ἐκεῖθεν ἀπῆλαυνον ἐμπορίας, μελέτην ἔχοντες ὅσον οὐδέπω καὶ τριήρεσι συχναῖς τὸν αὐχένα τοῦ Πόντου συγκλείσαντες. Τοσοῦτον ἦσαν οὗτοι κραταῖοι ἤδη εἰς τὰ μέσα τῆς 14 ἑκατονταετηρίδος. Ἡ φυσικὴ συνέπεια τούτου, ὡς πρὸς τὴν Ταυρικὴν ἦτο ὅτι ἡ μεγάλη πόλις τῶν Ἑλλήνων, ἡ Χερσόνησος, τῆς ὁποίας ἀνωτέρω πολλάκις ἐμνημονεύσαμεν, καθ' ἐκάστην παρακαμάζουσα, ἐπὶ τέλους ἔγινε πάντῃ ἀσήμαντος, ἂν καὶ διετήρει τὴν ἐπισκοπὴν τῆς 17) καὶ ὑπῆρχε μέχρι τοῦ 16 αἰῶνος 18).

Οἱ δὲ Γενουῖται πλησιάζουσιν ὑπὸ τὸ πρόσχημα φιλίας εἰς τοὺς Τατάρους, οἵτινες ἐν τούτοις εἶχον τόσον πληθυνθῇ εἰς τὴν Ταυρικὴν, ὥστε ἐνομιζοντο

15) Παράδ. τὰ τῆς σημ. 71.

16) Ἴσως κατὰ τὸν τόπον Καφᾶ, περὶ τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ Πορφυρογέννητος (ἐν τῇ πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν συγγραφῇ κεφ. 53) γενικῶς μόνον σημαίει, ὅτι ἔκειτο μεταξὺ τοῦ Βοσπόρου καὶ τῆς Χερσῶνος. Ὁ Νικηφ. Γρηγ. (1στ. Βυζαντ. βιβλ. XIII, κεφ. 42) λέγει, ὅτι Καφᾶς ἦτο ὄνομα «ἐγχώριον.»

17) Περί τῶν ἐνταῦθα ἐκκλησιῶν καὶ ἐπισκόπων Δεξιένιος, Τομ. I. σελ. 4329-4332.

18) Ἴδε τὴν σελ. 8 τῆς ἐν τῇ σημειώσει 22 ἀναφερθείσης περιηγήσεως τοῦ Βρονιεβσκήου.

13) Παράδ. τὸ καίμενον τῆς σημ. 69.

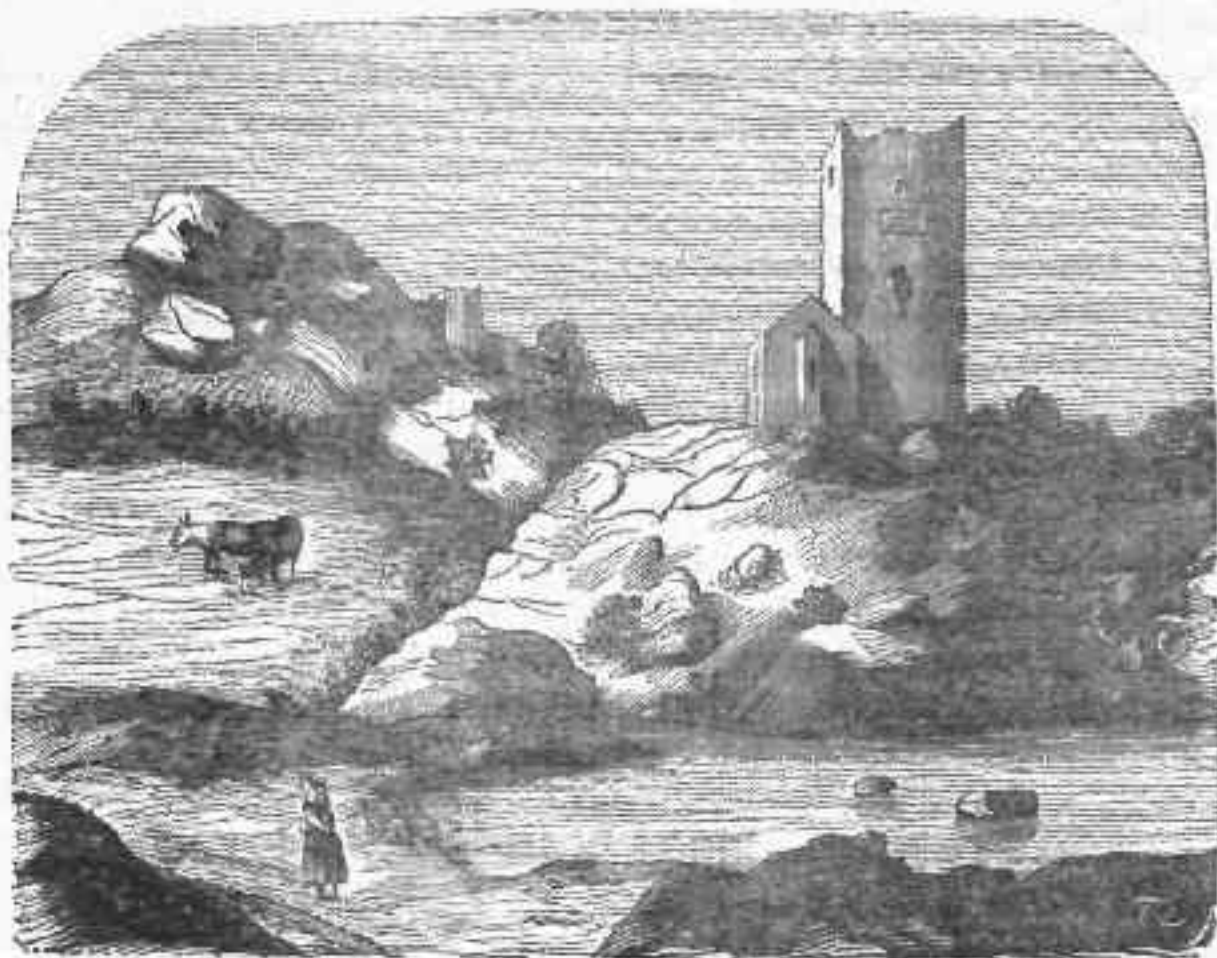
14) Τοὺς τῆς Βοσπορικῆς ἐκκλησίας προέδρους ἀναφέρει ὁ Δεξιένιος ἐν τῇ γνωστῇ πονήματι τοῦ *Oriens Christianus* T. I. σελ. 1327-1328.

κύριοι αὐτῆς, καὶ συνομολογοῦσι κατὰ τὸ ἔτος 1380 συνθήκην, καθ' ἣν παρεδόθη αὐτοῖς ἐπὶ λόγῳ ἐπισταίου μισθοῦ, ἅπασα ἡ ἀπὸ τῆς Σουγδαίας, πρὸς ἀνατολὰς, μέχρι τοῦ Σιμβάλου, πρὸς ἐσπέραν, παραλία—καλουμένη τότε Γοτθία (ἴσως ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐπισκοπῆς)—ὁμοῦ «μετὰ τῆς γῆς καὶ τῶν ὑδάτων καὶ παντὸς λαοῦ τῆς» 19). Συμπεριώτατον μὲν τὴν ἀλήθειαν ὑπῆρξε τοῖς Τατάροις τὸ ἀντιτιδόναι ἀβέβαια κτήματα ἀντὶ βεβαίας ἀμοιβῆς! Ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς τῆς παραλίας εἶχε νὰ ὑψώσῃ φωνὴν ὡς πρὸς τὴν συνθήκην ταύτην. Οἱ δὲ Γενναῖται ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποκριθῶσι μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας διὰ νὰ πραγματοποιήσωσι τὸ δῶρημα τῶν Τατάρων, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς Σουγδαίας.

Ἡ Σουγδαία, ἥτις σήμερον καλεῖται Σούδα καὶ, πλὴν τινων εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς ἐρειπίων, δὲν ἔχει ἄλλο τι ἐξαιρετικὸν παρὰ τὸν οἶκόν της, πρῶτον ἦτο

τὴν ἐμπορίαν πρὸς τὴν Χερσῶνα, μέχρις οὗ ἀμφοτέραις ἐπεχώρησαν τῷ Καρρά 21). Ἀνῆκον τῇ πόλει ταύτῃ κῆποι, ἔχοντες δύο λευγῶν διάστημα καὶ κῶμαι οὐκ ἐλάττους τῶν δεκαοκτώ 22). Γνωρίζομεν ἤδη ὅτι ἡ Σουγδαία εἶχε καθέδραν πρῶτον μὲν ἐπισκόπων, ἐπειτα δὲ μητροπολιτῶν Ἑλλήνων 23). Αἱ ἐκκλησίαι τῆς, ὡς λέγεται, ἦσαν πλείους ἢ ἑκατὸν 24), ὁ δὲ λαὸς, κατὰ τὸν σύγχρονον Ἀραβικὸν γεωγράφον Ἀβουλφέδν, μῆγμά τι παντὸς ἔθνους διαφόρου θρησκείας. Οἱ δ' Ἕλληνες εἶχον τὴν κυριαρχίαν τῆς πόλεως.

Καὶ δὴ καὶ ἤρχεν ἐδῶ ἀνεξάρτητός τις Ἡγεμὼν Ἕλλην, ὀνομαζόμενος εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν Ῥώσων Στέφανος ὁ τοῦ Βασιλείου. Περί αὐτοῦ ὁμῶς δὲν ἤξεύρομεν ἄλλο εἰμὴ ὅτι, εἰςβαλόντων τῶν Γενναίων οἱ ὑπῆκοί του, ἐξασθενήσαντες ὑπὸ διχονοίας, ἀπώλεσαν τὴν πόλιν, ὅθεν ἠναγκάσθη νὰ

Σουγδαία.

πόλιν ἀξιόλογος. Κεῖται μὲν ἐν κοιλάδι εὐχάρπῳ, βλεπούσῃ πρὸς τὴν θάλασσαν. Ἦτο δὲ κατ' αὐτὴν τὴν περίοδον περὶ τῆς ὁποίας ὁμιλοῦμεν, ἡ γενικὴ ἀποθήκη πάντων τῶν διαγωγίμων ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ῥωσσίαν καὶ τὸ ἀνάπαλιν 20), ἀμιλλωμένη περὶ

καταφύγη πρὸς τὸν Ῥωσσικὸν Μεγάλον Κναιῖον Δημήτριον 25), τὸν ἐπὶ τοῦ Τανάϊδος νικητὴν.

Ἡ αὐτὴ συμφορὰ κατέλαβε δι' ὁμοίαν αἰτίαν, τὸ Σίμβαλον. Ἐπειδὴ αὕτη ἡ πόλις εἰς τὸ μέλλον ἀναλαμβάνει ἰδιαιτέραν ἐπισσημότητα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν

19) Τὴν συνθήκην ταύτην ἐδημοσίευσεν ὁ Σισμούνδισος καὶ ἄλλοι τῶν περὶ τῶν Ἰταλικῶν πολιτειῶν γραψάντων ὁρίζονται δὲ ἐν εὐτῇ καὶ τὰ ἑξῆς: *queli dixoto casay li quai eran sotemixi e rendenti a Sodaja quando lo comun (δηλαδή ἡ Γένοβα) pryse Sodaja—sean ia la voluntay e bayria de lo comun e de lo Consore, e sean franchi da lo imperio (τῶν Τατάρων). Semeieyoenti la Gotia, con li soy casay e cum lo so povo, li quay sum cristiani, da lo Cembaro fim in Sodaja, sea de lo grande comun, e sean franchi li sovrascriti casay, lo povo cum li soy terren cum lesue aygae.*

20) Ροσκόξιος, εὐσεβὲς Καρράς. III, 470.

21) Παράβ. τὴν περὶ Χερσῶνος μονογραφίαν τοῦ Καρρά εἰς τὰ *Mémoires de la Société d'Archéologie et de Numismatique de S. Pétersbourg*. Vol. III.

22) Βρονιέβσκιος ἢ Λατινιστὶ Broniovius, *Descriptio Tartariae*. Lugd Bat. 1630 p. 283.

23) Ἰδὲ καὶ ἀνωτέρω τὰ ἐν τῇ σημ. 19.

24) Ἰδὲ τὸν Λεκιένιον I, 1229-1232. Ἀκριβέστερον γράφει περὶ τῆς ἐν Σουγδαίᾳ ἐκκλησίας ὁ Καππενίος ἐν τῇ ἀνωτέρῳ συλλογῇ.

25) Ὁ Βρονιέβσκιος γράφει ὑπερβολικῶς, φαίνεται, aliquot centena.

26) Κατὰ τὴν πηγὴν τοῦ Καππενίου ἥτις εἶναι ἡ Ῥωσσιπὶ οὕτω λεγομένη Μπαρχάτνατα Κνίγα,

Ἑλλήνων τῆς Ῥωσσίας, 26) νομίζω ἀρμόδιον νὰ προεχθῇ ὀλίγα τινα περὶ τῆς θέσεώς της. Ὁ Εὐξείνιος Πόντος ἐμβάλλει παρὰ τῇ νοτιοδυτικῇ τοῦ Κριμίου ἀκρᾷ (τὴν ὁποίαν ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει Τρυχίαν Χερσόνησον, μέρος οὖσαν τῆς ὅλης, καὶ πολὺ εὐλόγως παρομοιάζει μὲ τὴν Ἀπτικὴν) μεταξὺ ὑψηλῶν ὄρεων, σχηματίζων κερατοειδῆ μακρὸν κόλπον. Οὗτος εἶνε ὁ Συμβάλων λιμὴν τοῦ Στραβωνος, «καθ' ὃν μάλιστα οἱ Ταῦροι, Σκυθικὸν ἔθνος, τὰ ληστήρια συνίσταντο, τοῖς καταφεύγουσιν ἐπ' αὐτὸν ἐπιχειροῦντες», μετονομασθεὶς ἤδη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Θεοφάνους, Ἀναστασίου καὶ Κεδρηνοῦ, Σέμβαλον. Ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος, πρὸς δεξιὰν τοῦ εἰσπλέοντος, ὄρῳται μέχρι ἡμῶν ἐρείπια τειχῶν, πύργων, δεξαμενῶν κ.λ. Ἐνταῦθα ἵστατο τὸ Παλάκιον τῶν ἀρχαίων, μνήμην ἑαυτοῦ ἐγκαταλιπὼν τὸ ὄνομα *Μπαλακλάβαν*, ὡς καλεῖται τὸ πολίχνιον, τὸ ὁποῖον ἐν εἰδει ἀμφιθεάτρου ὑφύεται ἀπὸ τοῦ λιμένος πρὸς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.

Ταύτης τῆς καλῆς καὶ αὐτοφυῶς ἀσφαλτοῦς θέσεως, ἐχούσης ἐκτὸς τούτου τὰ περὶ πολλὰ καρποφόρα, οἱ Ἕλληνες τοῦ Μεσαιῶνος πιθανῶς δὲν ἤμελυσαν, ἂν καὶ, ἀφ' ἑτέρου, ἀμφιδάλλωμεν ἂν κατεσκεύασαν ὅλα τὰ ἐνταῦθα ὀχυρώματα. Ἡ πόλις τοῦ Σεμβάλου ὑπέκειτο ἴσως, κοσμικῶς μὲν εἰς τὰ Κάστρα τῶν Κλημάτων, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος, ἐκκλησιαστικῶς δὲ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Γοθίας, ὡς καθέδρα αὐτῆς 27). Ἀπὸ δὲ τῆς μόνης πηγῆς, τὴν ὁποίαν ἔχομεν, περὶ τῆς τῶν Γεννοῦτων κατακτήσεως τοῦ φρουρίου, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς πολλὰ περιέργου διηγήσεως τοῦ Βρονιέσκου, τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1578 πρὸς τοὺς Τατάρους πρέσβως τῶν Πολωνῶν, δὲν ἐξάγεται ἀρκούντως, ἂν τὸ Σέμβαλον εἶχε τότε ἴδιον ἡγεμόνα ἢ κοινὸν μὲ ἄλλο τι φρούριον. Λέγεται μόνον γενικῶς, ὅτι ἡ ρωσικὴ ἐπιτοχία τῆς κενοδοξίας, τῆς εἰδοῦς καὶ τῆς ὀκνηρῆς ἐκώλυσε τοὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἀρχηγούς τῶν Ταυροελλήνων νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν πόλιν — κυριευθεῖσαν διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν Γεννοῦτων 28).

ὅπερ σημαίνει τὸ μεταξόπτηλον βιβλίον, ὁ Στέφανος εἶχε τὴν καθέδραν τοῦ εἴτε ἐν Σουγδαίᾳ, εἴτε ἐν Μαγκωπίῳ, εἴτε ἐν Καρφᾷ. Τὴν πρώτην ἀπόφασιν νομίζω πιθανωτέραν, διότι ἄλλοθεν ἠξεύρομεν, ὅτι ὁ Καρφᾶς οὐδέποτε εἶχεν ἡγεμόνας Ἕλληνας· τὸ δὲ Μαγκωπίον, ἂν καὶ, ὡς θέλομεν ἴδει, ἔλαβε τοιαύτους, ὅμως δὲν κατελήθη, οὔτε ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ οὔτε ὕστερον ὑπὸ τῶν Γεννοῦτων. Ὁ Βρονιέσκος κτλ. λέγει μόνον: *Superbi, discordes et desides Graeci, a Genuensibus fracti et debilitati, civitatem hancce amiserunt.*

26) ἴδε τὴν σημ. 72.

27) Οἱ ἐπίσκοποι τῆς Γοθίας ἀναφέρονται ὑπὸ Λεοντίου I, 1240—1246· γνωρίζε δὲ μόνον 14, ὁ δὲ Κεπένιος 17. Ὁ τόπος τῆς καθέδρας τῆς Γοθίας δὲν ἀναφέρεται· ἀλλ' ἐπειδὴ εὐρίσκομεν ἐπισκόπους τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ἐν τῷ Σεμβάλῳ (Λεοντίος Τομ. III, 449), εἰκότως ἡ αὐτὴ πόλις ἦτο διαμονὴ καὶ τῶν ἀνατολικῶν ἱερατικῶν προέδρων, καθὼς αἱ λοιπαὶ Ἑλληνικαὶ ἐπισκοπαί, ἡ Χερσόν, ἡ Σουγδαία, ὁ Βόσπορος ὕστερον εἶχον συγχρόνως καθέδρας Ἰταλικῶν ἐπισκόπων.

28) Βρονιέσκος, σελ. 274: » *Jamboli*

Χρόνῳ δ' ὕστερον οἱ ἐν τῷ Σεμβάλῳ μέινοντες Ἕλληνες, ἐξαίφνης ἐπαναστατήσαντες, ἐκβάλλουσι τοὺς πολεμίους καὶ τὸ φρούριον παραδίδουσιν Ἀλεξίῳ τινί, δεσπότη τῆς πλησιαζούσης πόλεως Θεοδώρου 29). Τοῦτο συνέβη ἐν τῷ φθινοπώρῳ τοῦ ἔτους 1433, καὶ ἱστορεῖται ὑπὸ τοῦ συγχρόνου Ἰταλοῦ, τοῦ Ἰω. Στέλλα 30). Ἡ νίκη, ἐξέβατα, δὲν διήρκεσε πολλὸν καιρὸν, διότι οἱ Γεννοῦται ἤδη τῷ ἐπιόντι θέρει ἐπανελθόντες μὲ μεγάλον στόλον, ἀφῆρσαν τὸ Σέμβαλον 31). ἀλλὰ ὁ πόλεμος οὗτος μαρτυρεῖ, ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ὑπέφεραν μὲ ἀδιαφορίαν ἢ ἐκουσίως τὴν

dum seu Jamboli Graeci, Balacheium quasi piscium arcem et civitatem eam (nam in in eo loco mare piscibus ferax est) Turcae dixerunt. Ea in altissimo magno et saxoso monte ab Italis Genuensibus munita et habitata fuit: superbis enim et pessime tunc inter se convenientibus ac ignavis Graecorum, qui tunc eam partem Tauricae tenebant, Ducibus, ignominiose sine aliquo eorum praesidio ab iis erepta fuit. Παράβ. αὐτόθι σελ. 283. Ἡ τοῦ Βρονιέσκου, καὶ ἄλλως καὶ διὰ τὴν Μεσαιωνικὴν ἱστορίαν τῶν Ταυροελλήνων σπουδαία περιήγησις, ἐκδοθεῖσα πρῶτον τῷ ἔτει 1595, ἐκδόθηκε καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ *Schwandner, Scriptt: rerum Hungaricarum Vindob. 1766 T. I. p. 800 sqq.*

29) Παράβ. κατωτέρω τὰ εἰς τὴν σημ. 40 ἀνήκοντα.

30) Γράφει ὁ Στέλλα: *Anno 1433 castrum Cimbaldi, quod erat de potentatu Communis Januae, opera quorundam Graecorum Burgenium Castri illius conjuratione facta, datum est in potestatem cujusdam Nobilis de Graecorum progenie, qui vulgo Dominus de Lotodoro (lo Tedoro?) dictus est, et proprio nomine Alexius vocatus est (Muratori Scriptt. Ital. T. XVII p. 1311).* Τὸ αὐτὸ διηγούνται καὶ ὁ Βέσκω δὲ Νέβιο (*Annali di Genoa. 1537.*) καὶ ὁ Φολιέτας (ἴδε τὴν ἐπομ. σημ.).

31) *Ubertis Folietae (+ 1581) Genuensium Historiarum Lib. X. p. 567 (ἐν Gravii Thesaurus Antiqq. et Hist. Ital. T. 1).* Εὐο ἔτος (1433) *Graeci incolae Cembali, Tauricae Chersonesi urbis, conjuratione in Genuenses urbis dominos facta, armis improvise arreptis, Genuensibus ejectis, urbem Alexio cuidam Graeco Theodori Domino, quod oppidum parvo intervallo abest a Cembalo, tradiderunt; qua re cognita Genuenses classem in illos decernunt, cui Carolum Lomellium praeficiunt.*

Insequenti anno classis in recuperationem Cembali comparata, quae fuit decem corbatarum, parisque triremium numeri, in qua fuerunt 6 bellatorum millia, mense Martio Genua profecta, Euxinumque ingressa, Cembalum apulsa est; Carolusque copiis in terram expositis, ac moenibus admotis, urbem expugnat; qua recuperata etc.

αυθάδειαν τῶν ξένων, ἂν καὶ ἠνγκάσθησαν νὰ ὑπείκωσι κατὰ τὰς περιστάσεις.

Οἱ Γεννοῦνται λοιπὸν, κατακτιήσαντες καὶ τὸ Σέρβιον, πραγματικῶς ἔγιναν κύριοι τῆς ὑπὸ τῶν Ταύρων παραδοθείσης εἰς αὐτοὺς παραλίας. Οἱ ἱππότες οὗτοι τοῦ λογιστικῆς ἀσκήσιον ἔσαν ὁμοῦ καὶ ἱππότες τοῦ ξίφους. Ἐφρόντιζον παντοιοτρόπως περὶ ἐρυμάτων, τὰ μὲν κτίσαντες ἐκ θεμελίων, τὰ δὲ ἐπιδιορθώσαντες. Καὶ σήμερον τὰ διασπαρμένα σύμβολα τῆς Γένουσης καὶ Ἰταλικῆς ἐπιγραφῆς σώζονται ἔτι, καὶ εἰς ταῦτα καὶ εἰς ἕκείνα.

Ὅσοι δὲ τῶν Ἑλλήνων δὲν ἤθελαν νὰ μείνωσιν εἰς τὰς προτέρας κόμας των, ὡς ὑποχρεώτοι τοῦ ἐν Καρφῆ Γεννοῦτικῆς προξένου, κατέρχοντο εἰς τὰ χωρία, τὰ ἑποῖα εἶχον ἀκόμη πρὸς βορρᾶν τῶν ὄρεων, ἡσφαλισμένα ὑπὸ τῶν ἐν Θεοδώρῳ καὶ ἐν Μαγκωπίῳ φρουρίων αὐτῶν.

Ἡ Θεόδωρος εἶνε ὁ αὐτὸς τόπος, ὅστις ἐπὶ μὲν τοῦ Στράβωνος ἐκαλεῖτο Κτενοῦς λιμὴν, ἐπὶ δὲ τοῦ Προκοπίου καὶ τῶν Βυζαντινῶν, τῶν ἱστορησάντων τὴν ἐκείσε φύγην τοῦ Ῥωμαίου Ἰουστινιανοῦ, Δόρυ, Δόροι, Δοράς 32), ὑπερὸν δὲ φέρει τὸ μέχρι τοῦδε Τουρκικὸν ὄνομα Ἰγκερμένιον, ὅπερ σημαίνει Ἀντροποιούριον 33). Κεῖται εἰς μυχὸν μακροῦ τινος καὶ ἀσφαλεστάτου κόλπου, ἐν διαστήματι 12 χιλιομέτρων πρὸς βορρᾶν ἀπὸ τοῦ Σεμβάλου, 10 δὲ πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τῆς Χερσονήσου (εἴτε ἀπὸ τῆς Σεβαστοπόλεως 7) 34). Ὅλη ἡ ὁδὸς μεταξύ τοῦ Κτενοῦντος καὶ τοῦ Σεμβάλου, τρυτέστιν ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἱσθμοῦ, τοῦ κλειόντος τὴν ῥηθείσαν ἀκρὰν τῆς Τραχείας Χερσονήσου, ἦτον ἐκπάλαι ὠχυρωμένη· καταρτιμαί γὰρ ὁ Στράβων εἰς αὐτὴν τὰ ὀρμητήρια Χάυων, Νεάπολιν καὶ Εὐπατόριον, τῶν ὁποίων τὰ λείψανα ἄλλος τις πολλὰ μεταγενέστερος αὐτόπτης περιγράφει 35). Τὰ περὶ τοῦ φρουρίου εἶνε ἐκ τῶν

32) Ὡς τὸ ὄνομα Δόρυ δὲν εἶναι ἄλλο τι παρὰ Γοθική καὶ διεφθαρμένη τῆς Ταυρίδος προφορά, διότι τὸ ο ἐν τῇ γλῶσσῃ τοῦ λαοῦ τούτου, ὡς καὶ ἐν τῇ τῶν παλαιῶν Σουηδῶν, ἰσοδυναμεῖ τῷ αὐ (au)· ὅθεν ἔλεγον καὶ Gauthiod, ὅπερ οἱ τωρινοὶ Σουηδοὶ ὀνομάζουσι Gothia, κτλ. Ὁ γνωστὸς Γάλλος περιηγητὴς Δυβὸς (Dubois de Montpéreux) νομίζει ὅτι ἡ αἰρημένη χώρα ἐκαλεῖτο οὕτω ἀπὸ τὰ ἐνκαῦθα βλαστάοντα Δόρατα (ξύλα)· ἀλλὰ πᾶσα ἡ Ταυρική παραλία ἔχει δένδρα καὶ δάση, οὐχὶ δὲ μόνον ἡ διαφερόντως τὸ Δόρυ (Ἰγκερμένιον).

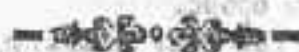
33) Ὁ Κεππένιος ἀμφιδέλλει ἂν τὸ σημερινὸν Ἰγκερμένιον ᾖ ἡ Θεόδωρος τοῦ μεταίωνος, οὐχὶ εὐλόγως, νομίζομεν, ἐπειδὴ ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ ὑπὸ διαφόρων εἰς διαφόρους χρόνους γινόμενη τῶν δύο πόλεων τοπογραφία εἶναι ἀπλὴ σχεδὸν τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐπανάληψις, ἠξέρομεν, ὅτι τὸ Ἰγκερμένιον εἶχεν ἰδίους ἡγεμόνας Ἑλλήνας (Βρονιέσκιος, σελ. 283. Duces Graeci, qui Mangopiam et Ingermenium incolebant κτλ. Ἰδὲ καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς λέγει ἐν τῇ σελ. 38 τῆς παρούσης πραγματείας), τὸ ὁποῖον συγχρόνως ἀνφέρεται περὶ Θεοδώρου (Ἰδε τὴν ἐπιγραφὴν ἐν τῇ σελ. 38).

34) Λέγει ὁ Στράβων (Βιβλ. VII, κεφ. 4)· «Τὸ δ' ἔσον τὸ Κτενοῦς διέρει τῆς τε τῶν Χερσονησιτῶν πόλεως, καὶ τοῦ Σεμβάλου λιμένος».

35) Βρονιέσκιος, σελ. 269. Per univer-

ωραιοτάτων τοῦ Κριμίου καὶ ἀποτελοῦσιν, οὕτως εἶπεν, τὴν δίοδον τῶν Ταυρικῶν ὄρεων εἰς τὰς παιδιάδας· λέγει δὲ περὶ τῆς τοποθεσίας ταύτης ὁ Προκόπιος· «αὕτῃ δὲ ἡ χώρα τὸ Δόρυ τῆς μὲν γῆς ἐν ὑψηλῷ κεῖται, οὐ μὲν τοι οὐδὲ τραχεῖα οὐδὲ σκληρὰ ἐστίν, ἀλλ' ἀγαθὴ τε καὶ εὐφορὸς καρπῶν τε ἀρίστων. » Καὶ φαίνονται τῶν αὐτῶν κοιλὰς εὐφορὸς καὶ τερπνοτάτη, ἣν διαρρέει μέχρι τοῦ κόλπου εὐυδρὸς ποταμός, ἐκατέρωθεν δὲ τούτων δύο σχεδὸν ἰσοπλατεῖς πετρώλοποι. Ἐπάνω εἰς τὰ ὄρηπέδια ταῦτα εὕρισκονται καὶ εἰς ἡμᾶς ἔτι ἀποχρώντως σῶα περιτειχίσματα, ἔχοντα πύργους καὶ κμαρωτάς πύλας πρὸς τὰ ἔξω, ἀλλὰ διὰ κλιμάκων συγκοινωνοῦντα μὲ τὰς εἰς αὐτὰ τὰ ἐνδόμυχα τοῦ βράχου, ἐν εἰδει λαβυρίνθου, λελατομημένα· ἐκκλησίας καὶ καμάρας. (36)

(Ἡ συνέχεια εἰς τὸ ἐπόμενον Φυλλάδιον).

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

ΚΟΡΙΝΝΑ ΚΑΙ ΠΙΝΔΑΡΟΣ.

—α—

Ἐν τῷ ΟΓ' ἡμετέρῳ φυλλάδιῳ ἐξεθέσαμεν τὰ κατὰ τὸν ποιητικὸν ἀγῶνα τοῦ ἐνεστώτος ἔτους, μὴ προδίδοντες τότε ὅτι τὸ δράμα εἶχε καὶ δευτέραν πράξιν.

Ἐναυλοὶ ἦσαν εἰσέτι εἰς ὅλων τὰς ἀκοὰς ἢ τε πρὸς τοὺς δικαστὰς ἐπιστολὴ τοῦ ἀνωνύμου ποιητοῦ τοῦ ἐπικινεθέντος ποιήματος ἡ Κόριννα καὶ ὁ Πίνδαρος, καὶ αἱ δεχθεῖσαι τὴν ιδιόρρυθμον αὐτοῦ ἐλευθεριότητα ἐνθουσιώδεις χειροκροτήσεις, καὶ ζωηρῶς εἰσέτι κεκινημένη ἡ περὶ τοῦ τοῦ ποιήματος καὶ τὴν ἐπιστολὴν γράψαντος ἐψιθύριζε μεταξύ ἄλλων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κ. Τερτζέτου, ὅταν, τὴν πρώτην κυριακὴν μετὰ τὴν 15 μαρτίου, μέγα πλῆθος συνῆλθεν εἰς τῆς Βουλῆς τὴν βιβλιοθήκην, ὅπως ἀκούσῃ ἀπὸ στόματος τοῦ εὐγλωττοῦ βιβλιοφύλακος τὸν ἐπαινον τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου.

Ὁ Κ. Τερτζέτης ἀνέβη εἰς τὸν ὑψηλὸν ἀμῶνα, καὶ

sum illum isthmum quondam usque ad urbis (δηλαδὴ τῆς Θεοδώρου) moenia, aedificia sumptuosa exstitisse, puteos excavatos infinitos (qui adhuc fere plurimi sunt integri), ad extremum vero duas vias regias grandes lapidibus stratas, certo apparet. In eo isthmo pomaria, horti, vineae plurimae et optimae, a Graecis quondam cultae, quas Christiani Graeci vel Itali et Iudaei paucique Turcae nunc possident, in loco eodem visuntur.

36) Ταῦτα οἰκοδομήματα εὕρισκονται πανταχοῦ εἰς τὰ Ταυρικά ὄρη, πρὸ πάντων δὲ τὰ ἐν Ἰγκερμένῳ, ἐν Μαγκωπίῳ καὶ Τζερεκτακερμένῳ εἶνε ἀξιώλογα.